

Ovako se upravlja Švedskom

Sadržaj

Vlada i Vladin kabinet	3
Premijer i ministri	3
Kako funkcioniše Vlada	3
Kako funkcioniše Vladin kabinet	4
Djelatnost Vladinog kabineta	4
Organi vlasti	6
Proces budžeta	7
Proces zakonodavstva	7
Švedski model društva	9
Demokratski sistem sa slobodnim izborima	9
Švedski model uprave – tri nivoa	9
Švedski ustav	10
Ljudska prava	11
Ravnopravnost	11
Javnost	12
Zaštitnik građana (Ombudsman)	12
Nadgledanje države	13
Švedska u svijetu	14
Švedska i EU	14
Švedska i UN	14
Saradnja nordijskih zemalja	16
Podaci o Švedskoj	16
Kontakt	16

Ovako se upravlja Švedskom

Vlada i Vladin kabinet

Premijer i ministri

Posle svakih izbora, predsjednik skupštine (riksdagen) iznosi predlog za novog premijera. Skupština postavlja premijera, koji dobija u zadatak da formira novu bladu. Vlada, koju vodi premijer, upravlja Švedskom. Vlada se sastoji od premijera i jednog broja ministara, koji su zaduženi svaki za svoju oblast.

Kako funkcionise vlada

Vlada upravlja Švedskom i ona je pokretač donošenja i promjene zakona, stoga može uticati na razvoj društva u cjelini. Vlada je pak odgovorna pred skupštinom (riksdagen) i mora imati podršku od skupštine da bi sprovodila svoju politiku.

Vlada upravlja kraljevinom, što znači da vlada, između ostalog:

- dostavlja prijedloge o zakonima skupštini
- izvršava odluke skupštine
- odgovara za budžet o kojem je skupština donijela odluku
- predstavlja Švedsku u EU
- sklapa ugovore sa drugim državama
- upravlja državnim poslovima
- Odlučuje o izvjesnim upravnim poslovima, za koje ni jedan drugi organ vlasti ne odgovara.

Promjene koje vlada želi da sprovede se formulišu u prijedloge, tzv. vladine prijedloge ili propozicije, koje se dostavljaju skupštini na odluku. Vlada je ta koja takođe izrađuje prijedlog za državni budžet.

Kada skupština donese odluku u vezi nekog pitanja, na primjer o novom zakonu ili o državnom budžetu, vladin zadatak je da izvrši odluku skupštine. Ako neki novi zakon donosi nova prava ili obaveze za građane, to istovremeno znači i nove obaveze za organ vlasti koji stoji iza predmeta.

Kolektivne odluke

Vlada zajednički donosi odluke o svim vladinim predmetima, tokom sjednica vlade koje se održavaju jednom nedjeljno. Potrebno je da je prisutno najmanje pet ministara, kako bi se donijela neka odluka. Vladine odluke su formalno posljednji korak jednog dugog postupka u odlučivanju. Često vladinoj odluci prethodi višemjesečni rad na nivou činovnika. Nekada se isti predmet može ticati polja odgovornosti više ministara. U tom slučaju predmet se obrađuje zajednički od strane njihovih saradnika. Svi ministri moraju biti saglasni o odluci prije nego se ista donese na vladinoj sjednici. Svake godine se donese oko 6000 vladinih odluka. Informacije se mogu naći na regeringen.se prije i poslije donošenja odluke.

Kako funkcionise Vladin kabinet

Vladin kabinet čini organ vlasti koji funkcionise kao vladin štab i podržava vladu u radu kod upravljanja Švedskom i ostvarivanja njene politike. Vladin kabinet se sastoji od premijerovog ureda (Statsrådsberedningen), ministarstava (departement) i Odjeljenje za upravu (Förvaltningsavdelningen). Vladin kabinet ima oko 4500 zaposlenih, od kojih je blizu 200 politički regrutovanih. Prilikom promjene vlade, oni koji su politički regrutovani napuštaju svoja radna mjesta, a oni činovnici koji nisu politički regrutovani, zadržavaju svoja radna mjesta.

Odjeljenje za ministarsku izradu nacрта, vodi i koordinira rad Vladinog kabineta, i odgovara za usklađivanje švedske EU-politike. Premijer je šef Odjeljenja za ministarsku izradu nacрта. Na čelu svakog pojedinog ministarstva nalaze se jedan do tri ministra, od kojih je jedan šef ministarstva. Šef Odjeljenja za upravu je upravni šef, koji je činovnik.

Činovnici pomažu vladi da pripremi podlogu i prijedloge za različite vladine odluke, i istražuju pitanja kako od nacionalnog tako i od internacionalnog karaktera. Postupak donošenja zakona i budžeta čine najveće radne zadatke. Činovnici takođe rade na upravljanju državnim organima vlasti, svaki razvrstan po ministarstvima.

Rad u Evropskoj uniji (EU) utiče na djelatnost svih ministarstava, i činovnici iz svih ministarstava predstavljaju Švedsku u EU i pripremaju pitanja pred sastanke Evropske unije.

Švedska ima oko 100 inostranih organa vlasti. Organi vlasti za inostrana pitanja čine ambasade, predstavništva, delegacije i konzulati. Zajedno sa onih oko 400 honorarnih konzulata, predstavnici su države u inostranstvu.

Djelatnost Vladinog kabineta

Šef svakog ministarstva jeste ministar, tj. jedan ministar. Ministarstvo može imati više ministara, osim šefa ministarstva. U tom slučaju navedeni imaju odgovornost za pojedine oblasti. Svaki ministar ima štab koji se sastoji od politički namještenih činovnika, na primjer državni sekretar, savjetnik za politička pitanja i glasnogovornik.

Najbliži saradnik ministra, državni sekretar, vodi rad u ministarstvu i direktno je podređen ministru. Svako ministarstvo ima šefa za administrativno-pravna pitanja, koji je odgovoran da se na korektan način rukovodi vladinim upravnim predmetima, i šefa za zakonodavno-pravna pitanja koji je odgovoran za izradu prijedloga zakona i odredbi. Veći dio rada vlade pripremaju činovnici u različitim resorima unutar ministarstava:

Ministarstvo tržišta rada

Ministarstvo tržišta rada odgovara za slijedeće oblasti: politike rada/zapošljavanja, politika tržišta rada, politika integracije, pitanja o diskriminaciji, ljudska prava na nacionalnom nivou, švedsko državljanstvo i politika manjina.

Ministarstvo finansija

Ministarstvo finansija odgovara za slijedeće oblasti: ekonomska politika, državni budžet, poreska politika, pitanja o finansijskom tržištu, pitanja o igrama na sreću, internacionalna ekonomska saradnja, preduzeća u kojima država ima vlasništvo, opštinska ekonomija i zakonodavstvo.

Ministarstvo odbrane

Ministarstvo odbrane odgovara za slijedeće oblasti: odbrana države, pripravnost i zaštita u slučaju nesreća, pripravnost u slučaju rata, učešće u internacionalnim akcijama za mir, međunarodno pravo prilikom oružanog sukoba i bezbijedonosno-politička obavještajna pitanja.

Ministarstvo pravde

Ministarstvo pravde odgovara za slijedeće oblasti: ustav i zakonodavstvo u okviru krivičnog prava, građanskog prava i procesnog prava, pravosuđe, migracijska i azilantska politika, predmeti o krivičnim djelima i određeni drugi krivični predmeti, demokratska politika i pitanja vezana za potrošače.

Ministarstvo kulture

Ministarstvo kulture odgovara za slijedeće oblasti: kulturu i uslovi za stvaraoce kulture, kulturno nasleđe, mediji, film i sport.

Ministarstvo ruralne sredine

Ministarstvo ruralne sredine odgovara za slijedeće oblasti: poljoprivreda i pitanja vezana za zaštitu životne sredine u poljoprivredi, razvoj ruralne sredine, šumarstvo, ribarstvo, vodoprivreda, gajenje irvasa, pitanja vezana za Laponce, povrtlarstvo, zaštita životinja i zaštita zdravlja životinja, prehrana, lov i briga o divljači te visoko obrazovanje i naučni rad u okviru preduzetništva koja koriste biološke i geografske resurse u prirodi.

Ministarstvo za zaštitu životne sredine

Ministarstvo za zaštitu životne sredine i odgovara za slijedeće oblasti: jedan netoksični svakodnevni ambijent, klima, more, voda, biološki diverzitet, čuvanje prirode, sistem ciljeva za zaštitu životne sredine, internacionalna saradnja u vezi ekologije, ciklus prirode, nuklearna bezbjednost i zaštita od zračenja, donošenje zakona vezanih za zaštitu životne sredine, ekološka tehnologija i naučno istraživanje o životnoj sredini.

Ministarstvo privrede

Ministarstvo privrede odgovara za slijedeće oblasti: regionalni razvoj, energija, transport i infrastruktura, informacione tehnologije i pošta i privreda. Oblast odgovornosti privrede obuhvata privređivanje i preduzetništvo, konkurentnost i dobro funkcionisanje tržišta, naučni rad i inovacije motivisane potrebama.

Ministarstvo socijalnog staranja

Ministarstvo socijalnog staranja odgovara za slijedeće oblasti: zdravstvenu zaštitu, zdravlje naroda, prava djece i osoba sa posebnim potrebama, briga o starim licima, socijalne usluge, osiguranje u slučaju bolesti, penzije i ekonomska podrška porodicama, državna uprava, stambena pitanja, građenje i vjerske zajednice.

Ministarstvo obrazovanja

Ministarstvo obrazovanja odgovara za slijedeće oblasti: predškolsko i školsko obrazovanje, univerzitet i fakultet, naučni rad, obrazovanje za odrasle, obrazovanje za osobe sa posebnim potrebama, nastava švedskog jezika za strance, narodno obrazovanje, svemirska djelatnost, ravnopravnost, politika za mlade i politika za građansko društvo.

Ministarstvo spoljnih poslova

Ministarstvo spoljnih poslova odgovara za slijedeće oblasti: spoljna i bezbjednosna politika, globalni razvoj i pomoć, trgovinska politika, pomoć šveđanima u inostranstvu, međunarodno pravo i internacionalna ljudska prava, kontrola izvoza oružja, internacionalna saradnja sa državama i regionima te podsticaj i promovisanje trgovine, investicija i Švedske.

Osim ministarstava postoje i sveobuhvatne organizacije:

Premijerov ured

Premijerov ured ima u zadatak da vodi i koordinira rad u Vladinom kabinetu te da odgovara za koordinaciju švedske EU-politike. Premijerov ured obuhvata ured premijera i ured EU-ministra.

Odjeljenje za upravu

Odjeljenje za upravu je zajednički resurs Vladinog kabineta, i odgovorno je za upravna pitanja sveobuhvatajući ministarstvo. Ono uključuje, između ostalog, rad na

promjenama i obnovi unutar Vladinog kabineta, ekonomiju organa vlasti, pitanja o poslodavcima, snabdijevanje kvalifikovanim kadrom, podrška za informacione tehnologije, biblioteke, arhive, registre te informacije i komunikacije.

Organi vlasti

Unutar polja odgovornosti svakog ministarstva, pripada jedan broj državnih organa vlasti, koji treba da primjenjuju zakone i da izvršavaju djelatnosti odlučene od strane parlamenta i vlade. Zavod za migracije (Migrationsverket) i Poreska uprava (Skatteverket) su primjeri državnih organa vlasti.

Svake godine vlada određuje direktive o raspodjeli sredstava iz budžeta (regleringsbrev) za državne organe vlasti i o njihovim ciljevima rada. Oni govore koji je cilj djelatnosti određenog organa vlasti, i koliko novca isti ima na raspolaganju. Vlada, dakle, ima veliku mogućnost da upravlja djelatnostima organa vlasti, ali nikako ne smije da utiče na to kako će neki organ vlasti primijeniti određeni zakon ili na to kako će odlučivati u vezi pojedinačnih predmeta. Organi vlasti odlučuju stoga samostalno ali izvještavaju ministarstva o odluci. U mnogim drugim državama, ministar ima moć da neposredno utiče na tekuće poslove organa vlasti. Takve mogućnosti ne postoje u Švedskoj. Često se ovo naziva zabrana ministarskog upravljanja.

Vlada je ta koja je odgovorna za regrutovanje i postavljanje šefova (generalnih direktora) za organe vlasti. Za sada postoje oko 350 državnih organa vlasti.

Proces budžeta

Rad sa državnim budžetom je dug proces koji počinje više od godinu dana prije početka aktuelne budžetske godine. Proces počinje u decembru, kada Ministarstvo finansija vladi prezentuje prognoze za razvoj društvene ekonomije. U martu se održavaju sjednice vlade o usmjeravanju državnog budžeta. Glavno usmjeravanje za dolazeće godine se utvrđuje u ekonomskom proljećnom prijedlogu fiskalne politike, koji se predaje skupštini tj. parlamentu u aprilu mjesecu.

Rad u ministarstvima se nastavlja tokom proljeća i ljeta i vlada predaje prijedlog za državni budžet za narednu godinu, tzv. prijedlog budžeta, skupštini u septembru mjesecu.

Dok skupština razmatra prijedlog budžeta, ministarstva izrađuju pravilnike za raspodjelu sredstava iz budžeta za organe javne vlasti i ciljeve njihovog rada. Vlada donosi odluku o pravilnicima prije nove godine.

Proces zakonodavstva

Švedska skuština donosi odluke o novim zakonima. Vlada uzima inicijativu za najveći dio prijedloga zakona. Vlada predaje oko 300 zakonskih prijedloga, propozicija, skupštini svake godine. Neki od njih čine nacрте za potpuno nove zakone a drugi su prijedlozi za promjene već postojećih zakona.

Istrage i odbori

Neka pitanja na kojima vlada radi se teže rješavaju od ostalih. U tim slučajevima vlada može da postavi posebno lice za istragu ili odbor (grupu koja se sastoji od više lica), koji ima u zadatak da riješi pitanja. Vlada opisuje zadatak u tzv. direktivi istraživaču ili odboru. Zaključci su sažeti u izvještaju koji postaje zvaničan i dostupan javnosti.

Kada vlada želi da uvede novi zakon to se odvija na slijedeći način:

1. Državna istraga se pokreće, kako bi se pitanje riješilo. Odbor ili lice zaduženo za istragu dobija u zadatak da istraži uslove onoga što vlada želi da sprovede. Okviri zadatka se opisuju u tzv. direktivama za odbor.
2. Kada se istraga završi, lice koje je vodilo istragu ili odbor pišu izvještaj.
3. Izvještaj se šalje relevantnim javnim organima, organizacijama, opštinama i drugim interesentima kojima se dozvoljava da iznesu svoja mišljenja, tzv. odgovor na upućeni prijedlog na razmatranje (remissvar). U slučaju da su stavovi mnogih instanci koje razmatraju upućeno pitanje negativni, odluka može biti da se ne ide dalje po tom pitanju ili da se nađu druga rješenja, različita u odnosu na ona na koja je istraga ukazala.
4. Izvještaj se takođe šalje na razmatranje Odboru za zakonodavstvo (Lagrådet), koji sagledava pravne aspekte pitanja.
5. Nakon toga Vlada piše prijedlog, tzv. propoziciju, skupštini.
6. Jedan od parlamentarnih odbora (utskott) skupštine daju svoje mišljenje o prijedlogu (utskottsbetänkande).
7. Skupština glasa o vladinom prijedlogu- propoziciji. U slučaju da se zakon prihvati, izdaje se novi zakon u švedskom službenom listu (SFS- Svensk författningssamling).

Dio zakonodavstva koji se tiče Švedske, odvija se unutar Evropske unije. Neki zakoni koji su doneseni od strane EU, važe neposredno u Švedskoj, a da ih švedska skupština nije izglasala.

Švedski model društva

Demokratski sistem sa slobodnim izborima

Švedska je demokratija sa parlamentarnim načinom upravljanja, što znači da sva javna vlast potiče od naroda. Zakoni se donose od strane skupštine sa 349 poslanika, koji se biraju od strane naroda svake četvrte godine. Nakon svakog izbora, predsedavajući skupštine izlaže prijedlog za novog premijera. Premijer se nakon toga postavlja od strane skupštine i dobija u zadatak da formira vladu. Vlada vođena od premijera, upravlja Švedskom.

Švedska je formalno konstitucionalna monarhija sa kraljem Carlom XVI Gustafom u ulozi šefa države. Kralj ima simboličnu funkciju u svojstvu šefa države sa gotovo isključivo ceremonijalnim zadacima.

Prilikom održavanja opštih izbora u Švedskoj, švedskih 7 miliona građana sa pravom glasa imaju mogućnost da učestvuju i da utiču na izbor predstavnika naroda u skupštini, srezovima i opštinama.

Da bi se moglo učestvovati na sva tri izbora, mora se navršiti 18 godina, najkasnije na dan izbora. Osim toga postoje posebna pravila:

- Da bi se učestvovalo na izborima za skupštinu, potrebno je da osoba ima švedsko državljanstvo te da osoba jeste ili je bila uvedena u matičnu evidenciju građana.
- Da bi se učestvovalo na izborima opštinskim ili sreskim, traži se da lice ima švedsko državljanstvo ili:
  - Državljanstvo neke članice EU, Islanda ili Norveške te prebivalište u opštini/srezu, te da je osoba uvedena u matičnu evidenciju građana ili
  - Državljanstvo neke druge države, osim gore navedenih, te da je osoba već najmanje tri godine i to bez prekida uvedena u matičnu evidenciju građana jedne opštine/sreza.

Osim glasanja postoje i drugi načini kojima se može uticati na švedsku politiku. Nekoliko primjera su učlanjenje u neku od partija, davanje mišljenja na izvještaje odbora i istraga te učestvovanje na referendumima.

Svake pete godine se takođe održavaju izbori za parlament EU, jedina od institucija EU koja se neposredno bira. Svi koji su državljani države članice EU i koji imaju stalno prebivalište u Švedskoj, mogu glasati u Švedskoj.

Švedski model uprave - tri nivoa

Švedskom se upravlja na tri nivoa: nacionalnom, regionalnom i lokalnom. Pri tom se dodaje i evropski nivo.

Nacionalni nivo

Skupština koja je zakonodavna vlast, predstavlja narod na nacionalnom nivou. Vlada upravlja Švedskom tako što izvršava odluke skupštine i uzima inicijative za nove zakone i zakonske promjene. Za pomoć u svom radu vlada ima Vladin kabinet i državne javne organe.

Regionalni nivo

Švedska je podijeljena u 21 sreza. U svakom srezu postoji regionalni državni organ vlasti, sreska uprava (länstyrelsen). Neki drugi organi vlasti takođe imaju djelatnost na regionalnom i lokalnom nivou.

Postoje 20 okruga (landsting). Njima upravljaju političke zajednice koje se biraju od strane naroda. Glavni zadatak okruga jeste zdravstvo. Srezovi i okruzi obuhvataju isto geografsko područje (sa jednim izuzetkom) pa se zato oni posmatraju zajedno kao regionalni nivo. Odlučujući organi na najvišem nivou su sreske ili regionalne skupštine. Opštinski Zakon upravlja djelatnostima okruga ali postoji i prostor za samoupravljanje, tj. da se odluke u svakoj pojedinačnoj opštini, srezu ili regionu donose unutar tog sektora.

Lokalni nivo

Švedska ima oko 290 opština (kommun). Opštine odgovaraju za veći dio pružanja društvenog servisa, koji je prisutan tamo gdje živimo. Jedno od najvažnijih zadataka opština su predškolsko i školsko obrazovanje, socijalne usluge i njega starijih osoba. Opštinama upravljaju političari koji su birani od strane naroda. Najviša odlučujuća vlast jeste skupština opštine. Opštinski zakon upravlja djelatnostima opština, ali kao na regionalnom nivou, postoji prostor za samoupravljanje.

Evropski nivo

Švedska je obuhvaćena pravilima EU: učestvuje u procesu gdje se nova i zajednička pravila izrađuju i donosi odluka. Vlada predstavlja Švedsku u Evropskom zavjetu i savjetu Evropske unije- koji se često i naziva savjet ministara ili savjet i koji utvrđuje smjernice za buduću saradnju. Premijer takođe ima sveobuhvatnu odgovornost za razvoj i koordinaciju Švedske EU-politike.

Švedski ustav

Ustav stoji iznad svih ostalih zakona i nijedan zakon ne smije biti u suprotnosti sa ustavom. Ustav se takođe ne može tako lako mijenjati kao drugi zakoni. Promjena ustava zahtijeva da skupština donese istu odluku tokom dvije različite prilike. Između donošenja odluka, mora se održati izbor za skupštinu.

Ustav se tiče sistema upravljanja i demokratiji, nasleđa trona, slobode govora i slobode štampe i drugih osnovnih prava sloboda:

- Oblik vladavine od 1974. godine sadrži osnove za švedsko državno uređenje, kako vlada treba da radi, koja osnovna prava i slobode švedski narod ima i kako treba da se sprovode izbori za skupštinu.

- Zakon o nasljeđivanju prijestola (successionsordningen) od 1810 reguliše nasljeđivanje prijestola u Švedskoj, tj. ko će biti kralj ili kraljica.
- • Pravilo o slobodi štampe od 1949. godine sadrži između ostalog odredbe o slobodi štampe i pravu o uvidu u opšta dokumenta.
- • Ustavni zakon o slobodi govora od 1991. godine reguliše slobodu govora u sklopu radija, televizije, filma i sličnih medija.

Ljudska prava

Odgovornost za to da se ljudska prava ne krše, leži na skupštini, vladi i cijeloj državnoj, regionalnoj i opštinskoj djelatnosti. Vladini dugoročni ciljevi jesu da se obezbijedi puno poštovanje ljudskih prava u Švedskoj.

U Švedskoj se ljudska prava štite kako kroz ustav tako i kroz druge zakone i odredbe. Dodatno važi i Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda, kao zakon u Švedskoj od 1995. godine. Postoje takođe i drugi međunarodni sporazumi između država koji utvrđuju ljudska prava.

Rad vlade da podstiče i štiti ljudska prava, prožima sve djelove kako nacionalne politike tako i politike spoljnih poslova. Država, opština i srez trebaju, između ostalog da:

- Obezbijede da se poštuju osnovne slobode kao što su na primjer sloboda govora, sloboda informacija i sloboda okupljanja
- Štite ljude od zlostavljanja kao što je tortura i proizvoljno oduzimanje slobode
- Obezbijede osnovne potrebe, na primjer potrebu za stanom i obrazovanjem
- Djeluju protiv diskriminacije ljudi na osnovu njihovog pola, etničke pripadnosti, religije ili druge vjeroispovijesti, invaliditeta (osobe sa posebnim potrebama), seksualne pripadnosti, starosti ili transrodnog identiteta ili izraza.

Ravnopravnost

U Švedskoj postoji duga tradicija rada sa pitanjima o ravnopravnosti. Ravnopravnost znači da žene i muškarci imaju ista prava i mogućnosti u svim sferama života, na primjer: iste uslove na tržištu rada, podjeljenu odgovornost vezano za domaćinstvo i djecu, te ekonomsku ravnopravnost. Važna godina u kontekstu navedenog jeste 1921. godina, kada su žene dobile pravo glasa. Od tada su se mnogi zakoni uveli i ostvarile mnoge reforme.

Moć i uticaj

Od sredine 1960-ih godina udio žena na Švedskom tržištu rada je u brzom porastu i danas žene rade u skoro istom obimu kao i muškarci. Međutim, još je uvijek raspodjela moći i uticaja između žena i muškaraca različita u različitim oblastima društva. Politika je jedna od oblasti gdje je podjela polova najviše izjednačena. U skupštini udio žena je činio 45% a muškaraca 55%. Na drugim poljima, kao što su: nauka, kultura, mediji, švedska crkva i privreda, žene su manje zastupljene na vodećim pozicijama. U privredi je dominacija muškog pola najveća, uprkos nekim promjenama u zadnjih godina.

Javnost

Princip javnosti

Princip javnosti znači da rad organa vlasti, skupštine i odlučujućih opštinskih zajednica treba da u što većoj mogućnosti bude transparentan. Da bi se zagarantovao uvid u rad, princip javnosti opštih dokumenata/isprava je upisan u dijelu ustavnog zakona o slobodi štampe.

Princip javnosti daje svima pravo da imaju uvid u javna dokumenta. Dokumentacija koja se dostavlja ili šalje iz Vladinog kabineta i drugih organa vlasti, kao što su dopisi, odluke ili istrage, su u većini slučajeva javne. Glavno pravilo je da se sva dospjela dokumentacija mora registrovati kod organa vlasti- u svojstvu primaoca.

Memorandumi i nacrti se u normalnim slučajevima ne smatraju kao javna dokumentacija. Ako se želi znati koja dokumentacija postoji kod izvjesnog organa vlasti ili želi imati uvid u istu, treba stupiti u kontakt sa organom.

Princip javnosti takođe znači da činovnici i drugi koji rade u državnoj službi, opštini ili regionu, imaju slobodu obaveštavanja. Navedeno podrazumijeva da isti imaju pravo da medijima saopšte informacije o onome što je inače tajno (sa nekim izuzetcima), a da za to ne budu kažnjeni i da poslodavac pri tom ne smije istraživati ko je saopštio podatke.

Zaštitnik građana (Ombudsman)

Važnu funkciju u smislu garancije transparentnosti javnog sektora jeste sistem sa ombudsmana. Navedeni pojam se proširio u više drugih zemalja.

vedska ima sljedeće javne ombudsmane:

Zaštitnici prava građana (Justitieombudsmännen - JO) – ili Skupštinski zaštitnici građana (Riksdagens ombudsmän) kako se zvanično nazivaju- biraju se od strane skupštine kako bi kontrolisali da organi vlasti i njihovi činovnici prate važeće zakone i ustav u svom radu.

Kancelar pravde (Justitiekanslern - JK) ima u zadatak da nadgleda organe vlasti i sudove u ime vlade, da predstavlja državu u parničnim postupcima pred sudom, da reguliše zahtjeve za odštetu prema državi, da djeluje u svojstvu tužioca povodom predmeta o slobodi štampe i govora te da djeluje kao pravni savjetnik vlade.

Zaštitnik prava potrošača (konsumentombudsmannen - KO) štiti interese potrošača protiv preduzeća u sudu. Najglavniji zadatak KO:a jeste da kontroliše da li preduzeća poštuju Zakon o marketingu, Zakon o uslovima ugovora, Zakon o sigurnosti proizvodnje i Zakon o prodaji na distanci i po kućama.

Zaštitnik građana protiv diskriminacije (Diskrimineringsombudsmannen- DO) obezbeđuje da se Zakon o diskriminaciji poštuje.

Zaštitnik djece (Barnombudsmannen - BO) obezbeđuje prava i interese djece i omladine polazeći od Konvencije UN:a o pravima djece.

Predstavnik djece i učenika (Barn- och elevombudet - BEO) ima u zadatak da štiti prava djece i učenika u skladu sa Zakonom o školi.

Nadgledanje države

Ustavni odbor (Konstitutionsutskottet- KU) jeste odbor u skupštini koji nadgleda obavljanje dužnosti i rukovođenje vladinim predmetima ministara. KU takođe priprema predmete vezane za ustav, skupštinskom redu te izbore državnih revizora.

Državna revizija, koja čini organ vlasti direktno podređen skupštini, nadgleda državne organe i njihove djelatnosti, kontroliše da isti prate direktive, pravila i propise te da postiže svoje ciljeve, tj. da vlada i drugi organi vlasti obavljaju svoj posao kako treba.

Neki od državnih organa su takođe i organi zaduženi za nadgledanje, tj. imaju u zadatak da kontrolišu djelatnosti. Država na takav način podržava i nadgleda rad srezova, regiona i opština. Školska inspekcija je primjer takvog organa za kontrolu, koja vrši inspekcije škola kako bi vidjeli da li iste prate zakone i pravila.

Švedska u svijetu

U koraku sa globalizacijom i samim tim što je Švedska članica EU, povećan je internacionalni rad i rad vezan za EU. Sva ministarstva učestvuju u rad EU, pripremaju nacрте švedskih stavova te nadgledaju predmete i procese u sudu EU.

Švedska i EU

Švedska je članica EU od 1. januara 1995. godine, nakon nacionalnog referenduma 1994. godine. Članstvo znači da Švedska sudjeluje u radu EU, te ima mogućnost da utiče na odluke koje treba donijeti.

Švedska stoji za sada van ekonomske monetarne unije- EMU, u kojoj, između ostalog, države članice imaju euro kao zajedničku valutu. U septembru 2003. godine je održan referendum o tome da li Švedska treba da postane članica unije valuta. Rezultat je pokazao da su 55.0% birača glasali protiv.

Oko 1200 šveđana rade u EU. Jedan dio od njih predstavlja Švedsku i vodi računa o njenim interesima, dok su drugi postavljeni na različitim dužnostima u EU- administraciji, na primjer u Evropskoj komisiji.

Švedska i UN

Švedska je postala član Ujedinjenih nacija, UN, 1946. godine, godinu nakon koje je utemeljena navedena organizacija. Od tada je aktivni angažman u UN, činio važan dio švedske spoljne politike.

Vlada Švedske, sa širokom podrškom u skupštini, vidi saradnju unutar UN-a kao najvažniji instrument do sklapanja sporazuma u vezi bitnih pitanja svjetskog opstanka. Ovaj zadatak zahtijeva jaku i blisku saradnju sa UN-om i lokalnim organizacijama, pojedinih zemalja i civilnog društva širom svijeta.

Švedska je od 1960-te godine učestvovala u višebrojnim operacijama očuvanja mira UN-a. Više od 70 000 šveđana su obavljali službu u UN-u tokom svih godina, a veći broj njih su radili u svojstvu posrednika UN-a.

Švedska djeluje u širokom spektru radnih polja UN-a. Zemlja je bila među inicijatorima važnih predmetnih pitanja. Primjeri pitanja u kojima se Švedska angažovala su ukidanje smrtne kazne, prava djeteta, ukidanje aparthejda, Konvencija protiv torture, te oblasti kao što su razoružanje i borba protiv opojnih droga. Švedska je takođe i najveći donator organima UN-a po pitanju multilateralne saradnje.

Nordijska saradnja

Formalizovana saradnja između nordijskih zemalja, jeste jedna od najstarijih i najobimnijih regionalnih saradnji u svijetu. Politička saradnja se gradi na zajedničkom mišljenju i volji da se postigne rezultat koji doprinosi dinamičnom razvoju i povećava kompetenciju i konkurentnost nordijskih zemalja.

Nordijski savjet

Nordijski savjet koji je oformljen 1952. godine, ima 87 članova iz Danske, Finske, Islanda, Norveške, Švedske, Farskih ostrva, Grenlanda i Åland-a. Članovi su smješteni u parlamentima navedenih zemalja, nominovani su od strane svake partije i parlament ih bira. Neposredni izbori za Nordijski savjet ne postoje.

Nordiski savjet ministara

Nordijski savjet ministara je oformljen 1971. godine i čini organ saradnje nordijskih vlada. Savjet ministara nije kako naziv nalaže, jedan; već više savjeta. Više nordijskih stručnih ministara se sastaju u savjetu ministara, par puta godišnje. Izuzeci su, između ostalih, ministri spoljnih poslova i ministri odbrane, koji stoje van Nordijskog savjeta ministara. To svakako ne sprečava da se i navedeni ministri ne sastaju.

Podaci o Švedskoj

Glavni grad: Stockholm

Stanovnika: Oko 9,6 miliona stanovnika

Jezik: Švedski. Priznati jezici manjina: finski, laponski, meänkieli (tornedalski finski), romski, jidiš.

Državno uređenje: ustavna monarhija, parlamentarna demokratija

Skupština: Jednokomorna, od strane naroda izabrana, skupština sa 349 poslanika.

Površina: 450 000 km², treća po redu najveća zemlja u zapadnoj Evropi

Valuta: Kruna (SEK)

Više informacija na:

www.regeringen.se (svenska) www.government.se (engelska)
www.sweden.se

Kontakt

Telefon

Vladin kabinet, centrala: +46 8 405 10 00

Pošta

Sva ministarstva (osim ministarstva vanjskih poslova): 103 33 Stockholm
Ministarstvo spoljnih poslova: 103 39 Stockholm

E-mail

Pogledati: www.regeringen.se

**Vladin kabinet
Švedske**

SE-103 33 Stockholm, Sweden

Izdao: Vladin kabinet Švedske, Štokholm 2014